

Przyswajanie polskiego i norweskiego oraz wiedzy o świecie przez dzieci jedno- i wielojęzyczne

Jednym ze skutków masowych migracji we współczesnej Europie jest wzrost liczby dzieci wielojęzycznych. Przykładem dzieci wychowujących się w kontakcie z wieloma językami są dzieci polskich emigrantów w Norwegii. W Norwegii mieszka obecnie około 100 tysięcy Polaków, a niemal 20 tysięcy z nich stanowią dzieci. Dzieci polskich rodziców w Norwegii często mówią po polsku w domu, a z otoczeniem poza rodziną komunikują się w języku norweskim. Niewiele jednak wiadomo o tym, w jaki sposób dzieci polsko-norweskie rozwijają się pod względem znajomości swoich dwóch podstawowych języków (polskiego i norweskiego) oraz wiedzy o świecie, i jaki wpływ na ich rozwój mają różnice kulturowe między Polską a Norwegią.

Chociaż wielojęzyczność jest zjawiskiem coraz powszechniejszym w Europie, tradycyjne systemy edukacji w wielu państwach nie są wystarczająco dostosowane do potrzeb i możliwości wielojęzycznych uczniów. W świadomości społecznej wciąż obecne się liczne mity dotyczące wielojęzyczności, nie pozostające bez wpływu na sytuację dzieci posługujących się wieloma językami.

Wielojęzyczność stawia szczególne wyzwania przed dziećmi w sferze przyswajania języków, ponieważ z każdym z nich mają one ograniczony kontakt. Z tego względu wielu badaczy sugeruje, że bezpośrednie porównywanie dzieci wielojęzycznych z jednojęzycznymi może prowadzić do zbyt pochopnych wniosków. Takie bezpośrednie porównania mogą budzić przekonanie, że dzieci wielojęzyczne znają każdy ze swoich języków gorzej niż dzieci jednojęzyczne posługujące się tym językiem, i powodować niepokój rodziców i nauczycieli. Tymczasem wielojęzyczność tworzy nową jakość i należy rozpatrywać ją całościowo.

Nasze badania dotyczą rozwoju dzieci polsko-norweskich w zakresie przyswajania języków i wiedzy o świecie, a także przetwarzania słów na poziomie neuronalnym. Realizując projekt będziemy poszukiwać odpowiedzi na następujące pytania badawcze: 1. Jak przebiega typowy rozwój językowy dzieci polsko-norweskich? 2. Jak mózg przetwarza język u dzieci jedno- i wielojęzycznych o typowym i późnym rozwoju mowy? 3. Jaki wpływ na rozwój językowy i wiedzę o świecie ma wielojęzyczność i różnice kulturowe w systemach edukacyjnych Polski i Norwegii? 4. Czy i w jakim stopniu można wspomóc rozwój dzieci wielojęzycznych za pomocą wczesnego treningu skierowanego do rodziców już w trakcie trwania ciąży?

Projekt składa się z serii badań, w których będą brały udział dzieci wielojęzyczne polsko-norweskie oraz dzieci jednojęzyczne (polskie i norweskie). Będziemy porównywać zasób słownictwa (w obu językach) dzieci wielojęzycznych i jednojęzycznych w wieku od 2 do 6 lat, ale także prześledzimy, jak w tych grupach zmienia się w czasie znajomość słów i wiedza o funkcjonowaniu świata przyrody. Będziemy też badać związek tych aspektów rozwoju z przedszkolnymi systemami edukacyjnymi w Polsce i Norwegii, oraz z przekonaniem rodziców. Nasze badania będą miały charakter podłużny, tzn. te same dzieci badane będą kilkakrotnie w pewnych odstępach czasu. W projekcie, poza standardowymi sposobami oceny znajomości słów — raportami rodziców oraz testami opartymi na rozpoznawaniu i nazywaniu obrazków — wykorzystamy elektroencefalografię (EEG), aby sprawdzić, jaki wpływ na przetwarzanie bodźców językowych u małych dzieci ma ich wielojęzyczność. Poszukamy również neuronalnych markerów przetwarzania języka przez dzieci, które w wieku dwóch lat jeszcze nie mówią. Ostatnią częścią naszych badań będzie sprawdzenie, czy za pomocą treningu skierowanego do polskich rodziców mieszkających w Norwegii i spodziewających się dzieci można wpłynąć na to, jak dużo będą oni mówić do swoich dzieci w ich pierwszym i drugim roku życia, a w efekcie na to, jak wielu słów ich dzieci się nauczą we wczesnym rozwoju.

Wyniki naszych badań pozwolą scharakteryzować typowy rozwój dzieci wielojęzycznych, a w konsekwencji ułatwią rozpoznawanie rozwoju nietypowego i identyfikację dzieci zagrożonych pojawieniem się zaburzeń językowych. Określone zostaną także czynniki pozytywnie wpływające na rozwój języka i wiedzy o świecie u dzieci jedno- i wielojęzycznych. Wynik ten może mieć przełożenie na zmianę obecnych praktyk edukacyjnych, dostosowując je bardziej do potrzeb i możliwości dzieci wielojęzycznych.